

Verzuim, thuiszitters en voortijdig schoolverlaten

Jaarverslag Onderwijsloket 2016-2017

Samenwerkingsverband V(S)O Midden-Holland Rijnstreek

**SAMENWERKINGSVERBAND VO/VSO
MIDDEN-HOLLAND & RIJNSTREEK**

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Kaders: Passend onderwijs en VSV.....	3
3.	Begeleiding door het Onderwijsloket.....	4
3.1	Activiteiten	4
3.2	Aantallen.....	4
3.3	Resultaten.....	6
3.4	Duur van het verzuim	7
4.	Samenwerking met scholen, leerplicht, jeugdhulp en gemeenten.....	8
4.1	Activiteiten	8
4.2	Aantallen.....	8
4.3	Resultaten.....	10
4.4	Definities voor risicoleerling en thuiszitter	11
5.	VSV-samenwerking met scholen, MBO, RMC en gemeenten.....	12
5.1	Activiteiten	12
5.2	Aantallen.....	12
5.3	Resultaten.....	13
6.	Aanbevelingen voor komend schooljaar	15

1. Inleiding

Dit jaarverslag geeft een beeld van de activiteiten die het samenwerkingsverband in samenwerking met de scholen, de gemeenten (leerplicht, jeugdhulp) en andere betrokkenen uitvoert om verzuim, thuiszitten en voortijdig schoolverlaten terug te dringen.

Het Samenwerkingsverband werkt in een samenhangend geheel van activiteiten aan verzuim, thuiszitters en voortijdig schoolverlaten., zoals:

1. Begeleiding door het Onderwijsloket van individuele leerlingen die voortijdig schoolverlater dreigen te worden.
2. Beleid en activiteiten in samenwerking met scholen, leerplicht, jeugdhulp en gemeenten ten aanzien van het tegengaan van verzuim door snellere signalering en effectievere hulp en ondersteuning.
3. Beleid en activiteiten in samenwerking met scholen, MBO, RMC en gemeenten ten aanzien van het programma Voortijdig schoolverlaten (VSV).

In de volgende paragrafen gaan we achtereenvolgens in op deze drie activiteiten. Ook geven we de aantallen leerlingen die het betreft weer, alsmede de resultaten die we het afgelopen schooljaar gezamenlijk hebben bereikt.

In paragraaf 6 sluiten we af met de aandachtspunten voor komend schooljaar.

2. Kaders: Passend onderwijs en VSV

Een belangrijk doel van Passend onderwijs is om het thuiszitten van leerlingen verder terug te dringen, zodat ieder opgroeiend kind een passende schoolloopbaan krijgt met de juiste hulp op het juiste moment.

Daarnaast is er het VSV-beleid, gericht op het verminderen van het aantal voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie. Met een startkwalificatie hebben jongeren betere arbeidsmarkt-perspectieven.

Vanuit deze beide kaders initieert het Samenwerkingsverband zijn activiteiten om verzuim, thuiszitten en voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Dit gebeurt in samenwerking met diverse partners.

3. Begeleiding door het Onderwijsloket

3.1 Activiteiten

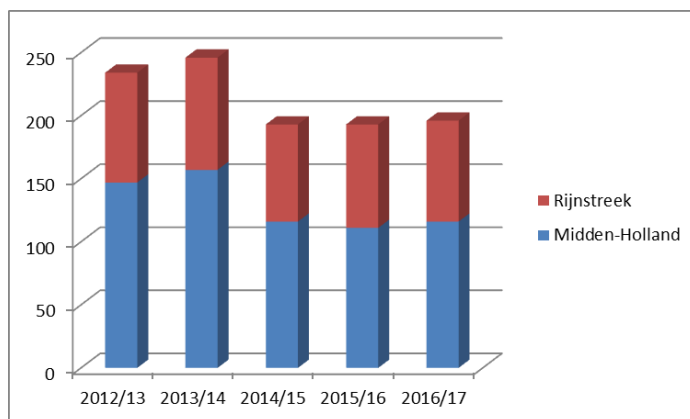
Het Onderwijsloket vraagt bij de scholen en bij leerplicht op welke leerlingen langdurig relatief verzuimen. De medewerkers van het loket begeleiden de scholen bij het vinden en in gang zetten van passende interventies voor deze leerlingen.

Een arrangement voor leerlingen met langdurig verzuim is de Onderwijs Opvang voorziening (OOV). De OOV is een onderwijs-zorg-arrangement gericht op het versterken van leerlingen opdat dat zij weer naar (de eigen) school kunnen terugkeren. Het Onderwijsloket beslist welke leerlingen gebruik kunnen maken van de Onderwijs Opvangvoorziening.

Het Onderwijsloket coördineert de doorzettingsmacht van het Samenwerkingsverband. Bij de overstap PO VO wordt standaard een overleg hiertoe ingepland en gedurende het schooljaar naar behoefte. De doorzettingsmacht is in de regio belegd bij de gezamenlijke schoolbesturen.

3.2 Aantallen

Begeleide leerlingen

Het aantal begeleide leerlingen is dit schooljaar licht toegenomen ten opzichte van het jaar daarvoor. De terugloop ten opzichte van 2012/13 en 2013/14 is te verklaren doordat op de VO-scholen sneller gesignaleerd en opgetreden wordt¹. Een onderwijsspecialist van het samenwerkingsverband is hierbij aanwezig zodat in een vroeg stadium meegedacht kan worden met de problematiek van de leerling. Deze leerling is dan (nog) niet aangemeld in het digitale systeem van het Onderwijsloket.

Redenen voor verzuim

Bij de risicoleerlingen zijn de voornaamste geregistreerde hoofdoorzaken voor het verzuim:

'Problemen met de leerling zelf (psychisch/ gedrag)'	ca. 60 %
'Ziekte'	ca. 20 %
'Behandeling of opname'	ca. 10 %
'Onderwijsplek in onderzoek'	ca. 5 %
'Leerling wil niet naar school'	ca. 5 %

¹ Bij de scholen is het verzuimprotocol opgevraagd en het gebruik ervan benadrukt.

Bij de thuiszitters zijn de voornaamste geregistreerde hoofdoorzaken:

'Leerling wil niet naar school'	ca. 40 %
'Ouders sturen hun kind niet naar school'	ca. 15 %
'Problemen met de leerling zelf (psychisch/ gedrag)'	ca. 15 %
'Onderwijsplek in onderzoek'	ca. 10 %
'Problemen in de thuissituatie'	ca. 10 %
'Problemen tussen leerling en school'	ca. 10 %

Interventies

Bij de risicoleerlingen zijn de voornaamste geregistreerde interventies:

'Arrangement binnen school'	ca. 15 %
'Maatwerkoplossingen'	ca. 15 %
'Combi zorg met onderwijs'	ca. 15 %
'Onderwijsopvang voorziening'	ca. 10 %
'Begeleiding vanuit gespecialiseerde jeugdhulp'	ca. 10 %
'Behandeling medisch/ JGZ/ GGD'	ca. 10 %
'Behandeling GGZ'	ca. 5 %
'Begeleiding vanuit JGT of sociaal team'	ca. 5 %
'Arrangement swv overig'	ca. 5 %
'Plaatsing in het vso'	ca. 5 %

Bij de thuiszitters zijn de voornaamste geregistreerde interventies:

'Maatwerkoplossingen'	ca. 40 %
'Begeleiding vanuit gespecialiseerde jeugdhulp'	ca. 15 %
'Arrangement binnen school'	ca. 10 %
'Begeleiding door JBW (jeugdbescherming west)'	ca. 10 %
'Combi zorg met onderwijs'	ca. 10 %
'Begeleiding vanuit JGT of sociaal team'	ca. 5 %
'Behandeling medisch/ JGZ/ GGD'	ca. 5 %
'OTS; leerplicht betrokken'	ca. 5 %
'PV vanuit leerplicht'	ca. 5 %

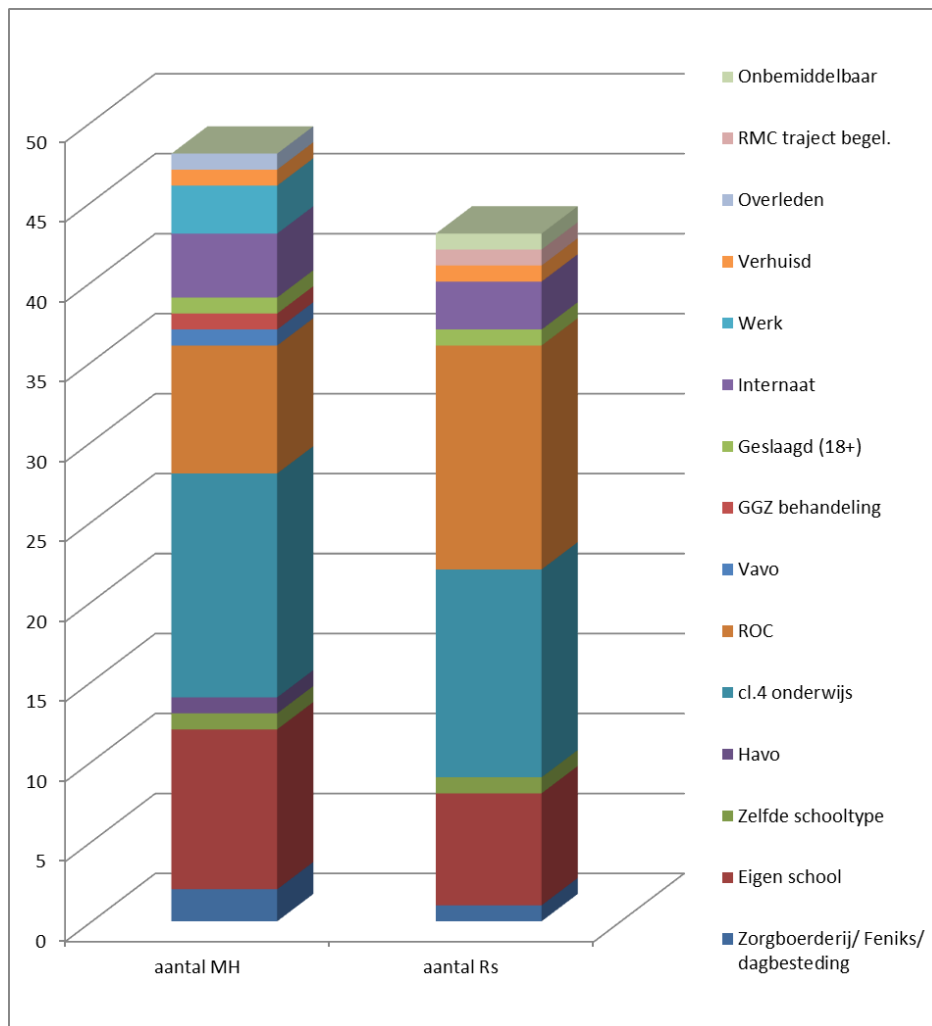
Toepassen doorzettingsmacht

In het afgelopen schooljaar is voor 5 leerlingen via de doorzettingsmacht een onderwijsplek gerealiseerd. Dat aantal is gelijk aan het jaar daarvoor. Doorzettingsmacht is geregeld door middel van een overleg van de betrokken directies van scholen, op initiatief van het samenwerkingsverband, om een onderwijsplek voor een leerling te effectueren.

3.3 Resultaten

Uitstroom

De uitstroom van de door het Onderwijsloket begeleidde leerlingen is hieronder weergegeven.

41 % van de leerlingen is uitgestroomd naar onderwijs. Daarnaast stroomt 4 % uit door verhuizing, 18 jaar worden of overige. En 54 % van de leerlingen wordt verder begeleid in het komende schooljaar.

Dit beeld is vergelijkbaar met de afgelopen jaren, met jaarlijkse fluctuaties.

Uitstroom	Aantallen					Percentage				
	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2013	2014	2015	2016	2017
onderwijs	96	120	84	82	80	41%	49%	44%	42%	41%
werk	2	3	2	0	3	1%	1%	1%	0%	2%
overig	18	15	12	9	8	8%	6%	6%	5%	4%
doorstroom	118	108	95	101	105	50%	44%	49%	52%	54%

De resultaten van de Onderwijs Opvangvoorziening zijn te vinden in paragraaf 5.

Sinds september 2016 melden de scholen hun verzuimleerlingen aan het Samenwerkingsverband via het programma 1loket van Onderwijs Transparant. Dit vergroot het inzicht in het langdurig verzuim.

Doordat de scholen en het Samenwerkingsverband in hetzelfde systeem werken is er bij beide een actueler beeld van de voortgang en de interventies in de verzuimcases.

3.4 Duur van het verzuim

De verzuimregistratie in 1loket levert nog geen afdoende inzicht in de duur van het verzuim. Een reden hiervoor is dat we casussen niet direct afsluiten wanneer er weer (enig) onderwijs gevolgd wordt door de leerling. Zo kunnen we goed zicht houden op het verdere verloop. Daarnaast speelt dat het systeem er technisch nog niet goed op is ingericht.

Voor de groep thuiszitters per 1/7/2017 is in de tabel aangegeven wat de duur was van hun verzuim.

Duur van trajecten per 1/7/2017					
Thuiszitters	max 3 mnd	3-6 mnd	6-12 mnd	12-18 mnd	> 18mnd
Lopend	9	8	5	0	0
Gesloten	1	1	2	0	0
	10	9	7	0	0

De periode van verzuim kan om verschillende redenen eindigen: weer onderwijs volgen, opname GGZ met onderwijs, 18 jaar worden, uitstroom naar werk e.d.

Het doel van het landelijke Thuiszitterspact is dat in 2020 geen enkel kind langer dan drie maanden thuis zit zonder een passend aanbod. In de regio MHR krijgt elke jongere in principe binnen drie maanden een aanbod onderwijs-jeugdhulp. Indien er wachttijd is tot het aanbod kan ingaan, wordt actief gezocht naar mogelijkheden ter overbrugging van deze tijd.

Dit wil niet zeggen dat er geen jongeren zijn die geen of weinig uren onderwijs krijgen. Dat heeft veelal te maken met psychische problematiek waardoor de jongere niet in staat is om meer onderwijs te volgen. In sommige gevallen zijn partijen in overleg en op zoek naar een passend onderwijszorgarrangement, en in sommige gevallen is er geen overeenstemming over het aanbod. Ook komt het voor dat een leerling wordt opgenomen voor een GGZ-behandeling en dat er niet wordt gecommuniceerd wanneer de leerling terug komt, waardoor het onderwijs pas geregeld wordt als de leerling weer in beeld komt. Dit geldt soms ook voor jongeren die uit detentie komen. Bij hen is soms ook enig tijd nodig voor een passende plek gevonden is.

4. Samenwerking met scholen, leerplicht, jeugdhulp en gemeenten

4.1 Activiteiten

Genoemde partijen werken al intensief samen bij de hulp en ondersteuning aan individuele leerlingen. De resultaten uit hoofdstuk 3 zijn dus ook aan hen toe te schrijven. Verder richten het beleid en de activiteiten in samenwerking met scholen, leerplicht, jeugdhulp en gemeenten zich op het tegengaan van verzuim door snellere signalering en effectievere hulp en ondersteuning.

Afgelopen jaar heeft het SWV geparticipeerd in drie beleidstafels gericht op het terugdringen van zorgwekkend verzuim, namelijk de beleidstafel Thuiszitters van Holland Rijnland (Regionaal bureau leerplicht en alle samenwerkingsverbanden PO en VO), de beleidstafel Rijnstreek (leerplicht, gemeente, JGZ, JGT en samenwerkingsverband VO) en de werkgroep 'Jongeren met risico op schooluitval/ thuiszitters' van het overleg gemeenten en samenwerkingsverbanden Midden-Holland.

In deze overleggen zijn afspraken gemaakt over:

- Definities en registraties verzuim (zie paragraaf 4.4), en onderlinge afstemming op casusniveau;
- Snellere signalering en opschaling;
- Aanpak verzuim bij risicoleerlingen en thuiszitters, waarbij verbeterpunten in de samenwerking worden gezocht en aangepakt.
- Aanpak vrijstellingen.

In de overleggen wordt steeds aangesloten bij de landelijke ontwikkelingen ten aanzien van het beleid rondom thuiszitters. Er is kennis genomen van het landelijk thuiszitterspact en de thuiszittersaanpak met de G4-gemeenten. Relevante aandachtspunten voor onze regio nemen we over.

4.2 Aantallen

Cijfers leerplicht

In onderstaande tabel is het aantal thuiszitters in de regio Midden-Holland voor het V(S)O weergegeven (cijfers leerplicht). LP is leerplicht (jongeren tot 16 jaar), KP is kwalificatieplicht (jongeren van 16 tot 18 jaar). Zowel Midden-Holland als Rijnstreek hanteerde afgelopen schooljaar de nieuwe definities voor thuiszitters en risicoleerlingen (zie § 4.4).

Thuiszitters Midden-Holland		(voortgezet)	voortgezet	Totaal	(voorgezet)	voortgezet	Totaal
		speciaal onderwijs			speciaal onderwijs		
Bodegraven-Reeuwijk	LP	0	0	0	0	0	0
	KP	1	3	4	0	0	0
Gouda	LP	2	0	2	7	7	14
	KP	1	2	3	2	6	8
Krimpenerwaard	LP	0	1	1	4	6	10
	KP			0	0	2	2
Waddinxveen	LP	1	0	1			13
	KP			0	0	1	1
Zuidplas	LP	0	1	1	1	5	6
	KP	1	3	4	0	2	2
Totaal leerplicht		3	1	4	11	13	24
Totaal kwalificatieplicht		3	8	11	2	11	13
Totaal bureau leerlingzaken		6	9	15	13	24	37

Regio Midden-Holland, inclusief heel Zuidplas (deels gebied Koers-VO) en ook leerlingen van Reformatorische scholen

Leerplicht Alphen aan den Rijn/ Nieuwkoop telde afgelopen schooljaar 3 thuiszitters in het VSO en 0 in het VO.

De afname van het aantal thuiszitters ten opzichte van vorig schooljaar komt door het hanteren van de nieuwe definitie voor thuiszitters.

In hun jaarverslagen vragen de afdelingen leerplicht voor komend schooljaar aandacht voor:

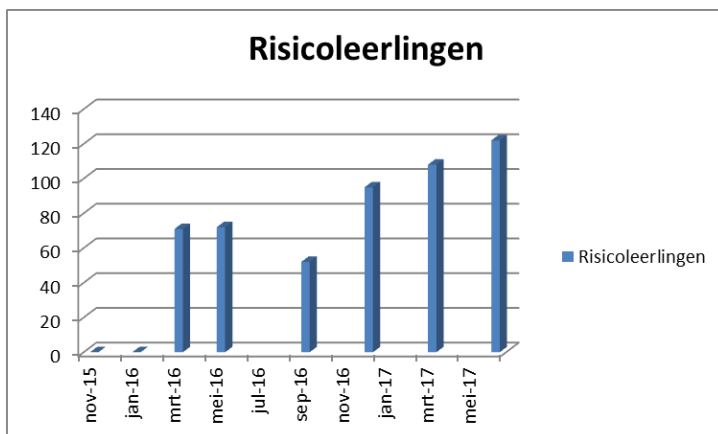
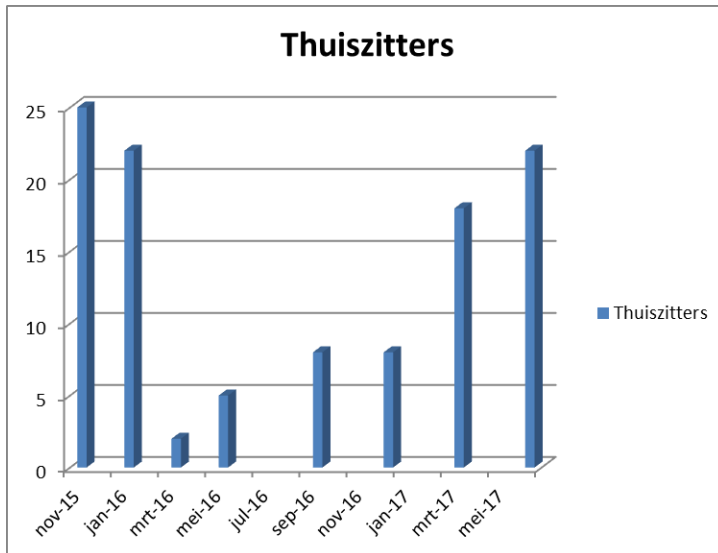
- De landelijke invoering van de Methodische Aanpak Schoolverzuim voor afdelingen leerplicht;
- De nog steeds bestaande wachtlijsten bij de GGZ;
- Een groep leerlingen die bij het VSO cluster 3 uitvalt met verzuim en voor wie een onderwijszorg-arrangement nodig zou zijn;
- Het verder doorvoeren van oplossingen die niet altijd binnen de leerplichtwet vallen maar wel onder Passend Onderwijs. De ontwikkeling van het kind staat hierbij centraal.
- Meer samenwerken met GGD.

Meldingen SWV aan Inspectie

In de volgende tabel zijn de meldingen van het Samenwerkingsverband aan de Inspectie opgenomen. Opvallend is dat het aantal gemelde thuiszitters terug is op het niveau van januari 2016, hoewel sinds maart 2016 de nieuwe definitie wordt toegepast. Ook het aantal gemelde risicoleerlingen is toegenomen. Vermoedelijk is de grote aandacht voor verzuim en de daarmee verbeterde signalering en melding naar het Samenwerkingsverband de reden voor de toename. Ook melden enkele VSO-scholen van buiten onze regio sinds afgelopen jaar het verzuim van 'onze' leerlingen aan het Samenwerkingsverband.

De toename van thuiszitters in maart en juni 2017 komt voor het grootste deel op het conto van het Parkcollege en het Kespercollege (50% van het totale aantal thuiszitters). Het betreft veelal leerlingen die eerder in een reguliere VO-school verzuimden en al dan niet via de Onderwijsopvang voorziening zijn doorgestroomd naar het VSO. Nu wil de leerling niet naar school, of de ouders sturen

de leerling niet naar school of er is geen overeenstemming over het onderwijszorgarrangement. De interventies liggen in de sfeer van specifieke combinaties van zorg en onderwijs, inzet van gespecialiseerde jeugdhulp of jeugdbescherming west, en juridische interventies (PV door leerplicht tot ondertoezichtstelling).

4.3 Resultaten

Afgelopen schooljaar hebben we als resultaat bereikt:

- Met de gemeenten en jeugdhulpaanbieders zijn nadere afspraken gemaakt over het aansluiten van de jeugdhulp op het onderwijs. Met name betrof dit:
 - De nieuwe inkoopronde van jeugdhulp in Midden-Holland en Alphen aan den Rijn.
 - De jeugdhulp in de scholen, waarbij de gemeenten en de scholen in Midden-Holland JOS (Jeugdhulp op school) inzetten in alle scholen.
 - Het tegengaan van wachtlijsten bij de GGZ en het arrangeren naar andere hulp in geval van een wachtlijst.
 - Gezamenlijk ontwikkeld beleid ten aanzien van het integraal arrangeren naar onderwijs-zorg-arrangementen.
- De nieuwe definities/ criteria voor risicoleerlingen en thuiszitters die vorig jaar in Rijnstreek overeen waren gekomen, zijn ook in Midden-Holland overgenomen.

- In Midden-Holland is het regionale meldprotocol verzuim van leerplicht geactualiseerd.
- Aan de beleidstafels is besproken hoe het aantal vrijstellingen kan worden terug gedrongen. Er is nu in beide subregio's een procedure waarin het samenwerkingsverband wordt betrokken bij de beoordeling van vrijstellingsaanvragen, opdat deze kan beoordelen of er onderwijs mogelijk is voor de leerling.
- De Inspectie Onderwijs heeft in haar onderzoek van ons Samenwerkingsverband in mei/juni 2017 geconcludeerd dat de aanpak van de thuiszittersproblematiek in de regio voldoet aan de eisen.

4.4 Definities voor risicoleerling en thuiszitter

De definities die zijn overeengekomen in de overleggen zijn:

Risicoleerling

- Een leerling die gedurende 4 weken structureel* geoorloofd verzuimt wegens medisch of psychische omstandigheden. (artikel 11d LPW);
- Leerling (deels) geschorst (artikel 11c LPW);
- Leertijdvermindering heeft. (artikel 12 WEC)

**Structureel= wekelijks terugkerend verzuim op vaste momenten.*

Thuiszitter

Een leerling die langer dan 4 weken vrijwel continue (richtlijn 90%) ongeoorloofd verzuimt, geen vrijstelling heeft en geen startkwalificatie heeft, of niet staat ingeschreven op een school.

De reden hiervoor is:

- Leerling wil niet naar school;
- Ouders sturen hun kind niet naar school;
- Geen overeenstemming ouders/school over passende onderwijsplek;
- Leerling heeft geen schoolinschrijving (absoluut verzuim).

Ten opzichte van de oude definities zijn belangrijke wijzigingen:

- leerlingen met psychische problematiek worden als ziek beschouwd (geoorloofd afwezig, dus risicoleerling);
- bij de definities is meer aandacht voor het geboden onderwijs (zorg)aanbod en of ouders en school/ samenwerkingsverband hierover overeenstemming hebben.

5. VSV-samenwerking met scholen, MBO, RMC en gemeenten

5.1 Activiteiten

In 2016 is het nieuwe VSV-convenant 2016-2020 van kracht geworden. Er wordt uitvoering gegeven aan vier programmaonderdelen, waarvan twee in het VO. Dit zijn: 'Sterk starten van VO naar MBO' en de 'Plusvoorziening'.

Het project 'Sterk starten van VO naar MBO' behelst de warme overdracht van VO-leerlingen naar het MBO, met behulp van het programma Intergrip. Dit moet leiden tot minder VSV-ers bij de overstap van VO naar MBO en tot een betere overdracht van informatie over eventuele ondersteuningsbehoefte van leerlingen.

Het project 'Plusvoorziening' betreft de Onderwijs Opvangvoorziening.

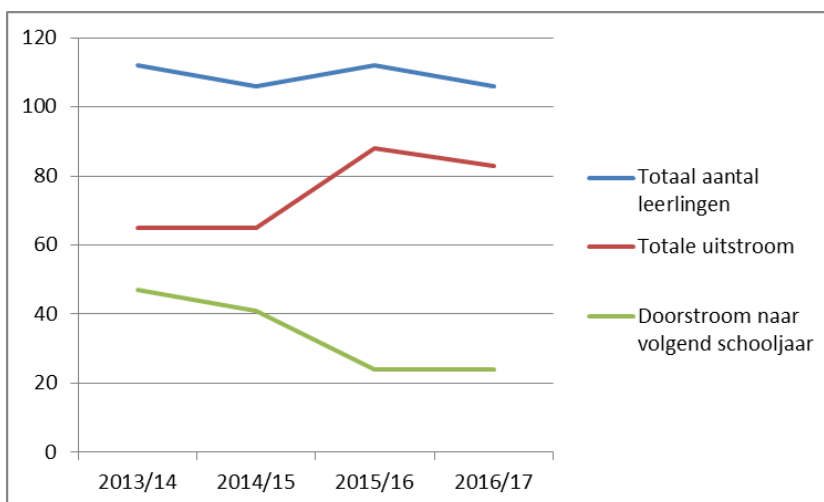
5.2 Aantallen

In onderstaande tabel staan de aantallen VSV-ers in onze regio voor wat betreft het VO, met de bijbehorende definitie (cijfers over 2016-2017 zijn nog niet bekend).

2015-2016	deel- nemers	vsv'ers	% vsv	norm
Totaal VO	22.567	59	0,26%	
VO onderbouw	11.721	8	0,07%	0,20%
VMBO bovenbouw	4.869	37	0,76%	1,50%
HAVO/VWO bovenbouw	5.977	14	0,23%	0,10%

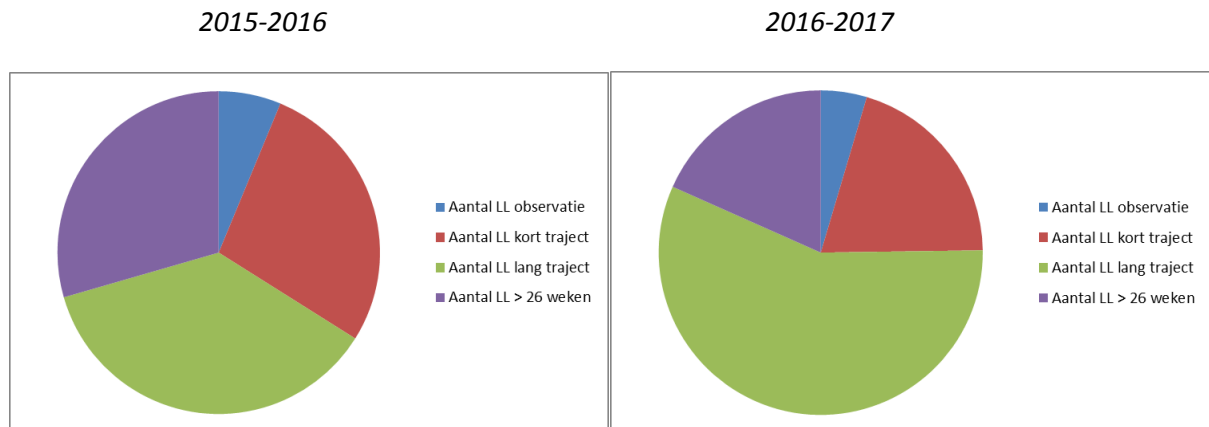
Een voortijdig schoolverlater is een jongere die op 1 oktober van jaar t (de teldatum) jonger is dan 22, staat ingeschreven in het bekostigd vo, mbo of vavo en die een jaar later (t+1) niet meer in het onderwijs staat ingeschreven en geen startkwalificatie heeft.

Het aantal leerlingen dat gebruik maakte van de Onderwijs Opvangvoorziening is:

De gemiddelde duur van het arrangement is in de praktijk 21 weken. Dit is een toename ten opzichte van het voorgaande jaar, en wordt veroorzaakt door een toename van het aantal leerlingen met een lang traject.

Het aandeel leerlingen dat gebruik heeft gemaakt van de verschillende trajecten is:

5.3 Resultaten

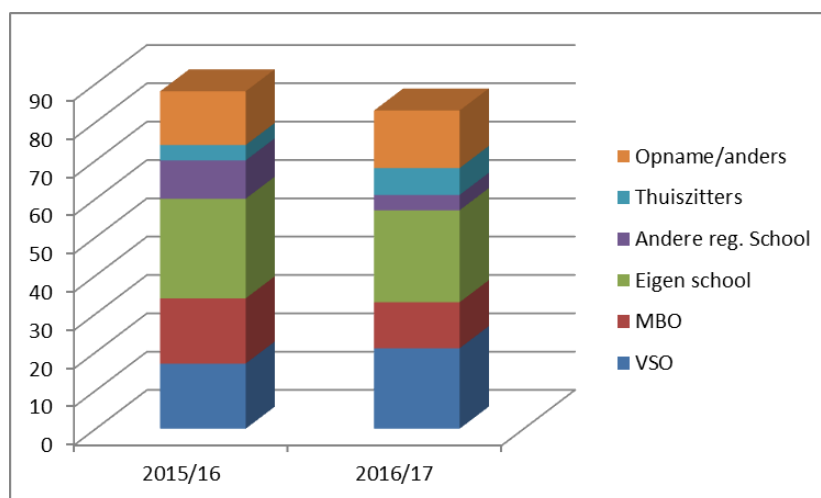
Vsv

Het regionale vsv-percentage voor het VO is in alle categorieën (onderbouw en bovenbouw) afgenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. Het regionale percentage ligt in alle categorieën onder het landelijke percentage, en alleen voor de categorie bovenbouw havo/vwo boven de streefnorm.

Alle V(S)O-scholen in de regio zijn afgelopen schooljaar gaan werken aan de warme overdracht van leerlingen naar het MBO met behulp van het programma Intergrip.

Onderwijsopvang voorziening

De uitstroom uit de Onderwijs Opvangvoorziening in de afgelopen schooljaren was als volgt:

Ten opzichte van het voorgaande jaar is er minder uitstroom naar het VO of het MBO, en meer uitstroom naar VSO en 'thuiszitters'. Voor de genoemde 'thuiszitters' is vanuit het Onderwijsloket in samenspraak met de gemeentelijke jeugdzorg een nieuw onderwijszorgaanbod gedaan.

Inspectieonderzoek OOV

In mei 2017 heeft de Inspectie een onderzoek uitgevoerd bij de OOV. De conclusies van de Inspectie zijn:

- De voorzieningen vervullen daadwerkelijk de functie waarvoor ze zijn ingericht, en de leerlingen en ouders zijn er tevreden over.
- Om goed te kunnen sturen op de kwaliteit van het onderwijs op de onderwijsopvangvoorzieningen beschikt het bestuur van het samenwerkingsverband over te weinig informatie.
- Het bestuur van het samenwerkingsverband is verantwoordelijk om te zorgen voor een ononderbroken ontwikkeling van leerlingen die de onderwijsopvangvoorziening bezoeken. Dit lukt in voldoende mate, maar bevat nog wel verbeterruimte. Daarbij gaat het om de samenwerking tussen de onderwijsopvangvoorzieningen met de verwijzende scholen en de betrokkenheid die verwijzende scholen tonen bij hun leerlingen die naar de onderwijsopvangvoorziening gaan.

Uiteraard gaat het samenwerkingsverband aan de slag met deze conclusies van de Inspectie.

6. Aanbevelingen voor komend schooljaar

Het samenwerkingsverband gaat komend jaar door op de ingeslagen weg. Samenwerking met alle betrokken partners is van groot belang, zowel op casus- als op beleidsmatig niveau. Daarop blijft ingezet worden.

We continueren de volgende activiteiten:

- Blijvende aandacht voor snelle signalering en opschaling bij verzuimleerlingen in de scholen.
- Blijvende aandacht voor snelle aansluiting van jeugdhulp en hulp in het gezin bij de leerlingen voor wie dat nodig is.
- Blijvende aandacht voor de overstap PO VO voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. Idem bij de overstap VO MBO. Stimuleren van een warme overdracht.

We gaan extra aandacht besteden aan:

- Een meer structurele invulling voor de maatwerkoplossingen voor leerlingen met complexe ondersteuningsvragen. Dit zijn veelal onderwijs-zorg-arrangementen, wat betekent dat we hierover afspraken gaan maken met gemeenten en jeugdhulp.
- Uitvoering geven aan de aanbevelingen van de Onderwijsinspectie ten aanzien van de OOV.

Gouda, 1 november 2017